

SOBRE L'ORIGEN D'UN MICROTOPÒNIM

Josep MARÍ MARÍ

Devia ser a mitjan dels anys seixanta. Amb els meus amics solia anar a nedar al vessant sud del puig des Molins (Eivissa), a un tros de costa foradat de cocons per l'erosió marina. No era un lloc d'allò més confortable, tot s'ha de dir, però era el "nostre" (algú que no fos de la colla o del seu entorn s'hi hauria sentit intrús). La mar, prou oberta, mossegava amb cert tràngol la vora dura, que moria en pendís. Sobre l'horitzó, vèiem el massís saliner del puig de Baix i les torres defensives des Carregador o de sa Sal Rossa i de ses Portes. Cap a ponent, la rada des Viver i ses Figueretes i, més ençà, es Clot Vermell. Cap a xaloc, just a tocar, amb penyes no gaire altes però dures, es Salt d'en Jeroni i la platja des Pas Estret, sota un penyal que s'enfilava, amb l'illa del seu nom enfront. Més enllà, plataforma de cabussos espectaculars, les penyes nues i lluminoses des Salt de s'Ase, des de les quals la inflexió ascendia vertiginosament.

Matins feliços ran de mar, quan les vacances estivals ens apartaven de les tensions pròpies dels estudis de batxillerat i tenfem tot el temps del món per no fer res que no fos deixar passar les hores en la pura diversió: contar acudits, nedar, cantar les cançons de moda, enfonsar amb traïdoria un amic que xopollava, observar el món submarí, que sempre produeix admiració i, en el meu cas, una mica de feredat, fer boldetes, cabussos... Tot això bastava per matar els matins, amb la tos de fons, de tant en tant, d'algun incaut que bevia aigua de mar.

Jo no he set mai valent a l'hora de fer cabussos. Tirar-me a la boldeta, en forma de boldo, i aixecar un cràter d'esquits, era el que m'agradava, tot i que la salabror nas endins em deixà amatellat. Heus aquí, però, que d'un temps ençà, havia perdut la por de tirar-me de cap, sempre que no fos d'un nivell superior als quatre palms. Al breu indret on nedàvem i ens assolellàvem, la costa figurava una espècie de ganxo —una essa al revés—, un accident del tot irrellevant. Des d'allí ens llançàvem a la mar. A la nostra esquena, quedava un entrant molt pronunciat de l'aigua, com un cul-de-sac que no feia un metre d'ample. Si jo ja era poc valent per fer-me la clenxa amb la topada salada, no és menys cert que el meu amic Jiménez no se la hi havia fet mai; sempre es tirava de peus.

Un bon dia, el meu amic pareixia decidit a fer el primer cabussó de la seua vida. S'havia col·locat sobre el ganxo rocós i, una mica temorenc, calculava el llançament. Com que no acabava de decidir-se, jo m'hi vaig acostar silenciosament amb la intenció de donar-li una espenta que l'abocàs irremeiablement a clavar-se en el blau. Quan el meu amic va sentir les meues manasses damunt l'esquena, s'aterrí de tal manera i oposà tanta resistència que no

només no va fer el cabussó, sinó que, de retruc, el vaig fer jo: un cabussó d'esquena, net i perfecte. Vaig anar a parar amb els meus ossos dins el cul-de-sac que forma la mar, sense altre contacte amb les roques punxegudes que el del palmell esquerre, on conserv, a la base del dit gros, una levíssima cicatriu. A tots, i a mi particularment, ens va semblar prodigiós haver sortit indemne del meu cabussó d'esquena. En refer-me del surt, no sé si agrait a Déu o a l'atzar, vaig mormolar: "Aquest forat hauria pogut ser sa meua fossa".

Vegeu idò, de quina manera tan simple aquell rebat que m'hauria pogut desgraciar o costar-me fins i tot la vida va provocar la invenció d'un nou microtopònim, conegut i usat, si més no, per tota la colla que diàriament ens aplegàvem a la contrada: sa Fossa d'en Pep, amb la seua forma reduïda, més concloent i eufònica, sa Fossa. Si no hagués set per la minvada elevació de la costa i perquè aquell topònim ja existia, sa Fossa bé s'hauria pogut dir es Salt de s'Ase, però jo tampoc no tenia tanta categoria.